

Ny grønlandsk litteratur

– Et undervisningsforløb
til udskoling

Tekst af Martine Lind Krebs

Foto: Magnus B. Trolle/Visit Greenland

Velkommen!

I dette forløb skal I arbejde med grønlandsk litteratur skrevet inden for de seneste ti år (fra 2015 og frem). Måske skal I arbejde med alle de tekster vi har udvalgt. Eller måske vælger jeres lærer en enkelt eller nogle få ud.

Vi har prøvet at udvælge nogle spændende og meget forskellige grønlandske tekster til jer. Der er både uddrag af romaner, digte, noveller, musikvideoer og kunst.

I skal blandt andet læse et uddrag af Niviaq kornelliussens første roman *Homo Sapienne* som handler om fem unge grønlænders søgen efter deres identitet, seksualitet og kærligheden. I skal også læse en fremtidsnovelle af Debora Hansen Kleist som I skal sammenligne med et kort uddrag af Grønlands allerførste roman som også var en fremtidshistorie. I skal læse et digt på (mindst) tre sprog og en flermodal fortælling der er formidlet som både novelle, digt, sang, kunstværk og dans.

Vi håber det bliver rigtig spændende!

Fakta om rigsfællesskabet og Grønland

Grønland er verdens største ø.

Der bor cirka 56.000 indbyggere i Grønland.

Alle byer ligger ved kysten, og man skal sejle eller flyve for at komme rundt.

Det meste af Grønland er dækket af Indlandsisen. Fra Indlandsisen brækker stykker af isen af og bliver til isfjelde.

Grønland hører sammen med Danmark og Færøerne i et rigsfællesskab.

Grønland tjener flest penge på fiskeri. Du har sikkert smagt grønlandsk hellefisk eller rejer på et tidspunkt i dit liv.

Grønlænderne taler flere sprog. De fleste taler det (vest)grønlandske sprog som hedder Kalaallisut, nogle taler østgrønlandsk eller nordgrønlandsk. De fleste taler også ret godt dansk.

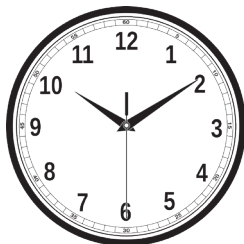
Det grønlandske flag hedder *Erfalasorput*. Det betyder Vores flag.

Den grønlandske nationaldragt bruges fx til konfirmationer, bryllupper og til jul.

Den højeste temperatur målt i Grønland er 25,9 grader og den laveste er under -70 grader.

Når klokken er 12.00 i Danmark, er den 9.00 i Grønland.

Et tykt bredbåndskabel ligger på havets bund og forsyner de største grønlandske byer med hurtigt internet.

Grønlands nærmeste nabo er Canada. Der er kun 26 kilometer mellem Grønland og Ellesmere Island i Canada.

8% af befolkningen i Grønland er født i Danmark.

Danmark er verdens 12. største land når man regner Færøerne og Grønland med.

Niviaq Korneliussen: Homo Sapienne

Om forfatteren

Niviaq Korneliussen (f. 1990) debuterede i en novellekonkurrence i 2013. Året efter udgav hun sin debutroman, *Homo Sapienne*, der har LGBT som tema. Bogen blev en stor succes og blev oversat til mere end ti sprog. Korneliussen er født i Nuuk, men opvokset i den sydgrønlandske by Nanortalik. Hun har studeret samfundsvidenskab på Grønlands Universitet og psykologi på Aarhus Universitet. I 2020 udgav hun sin anden bog, *Naasuliardarpi* (da. *Blomsterdalen*), som handler om selvmord blandt grønlandske unge, og som hun vandt Nordisk Råds litteraturpris for. Hun har også skrevet teaterstykket *Den grønlandske mand*// *Angutivik* fra 2018.

Om teksten

Kapitlet *Home* er fra bogen *Homo Sapienne*. Niviaq Korneliussen har selv oversat bogen til dansk. Bogen har fem skiftende fortællere, og i dette kapitel er det den unge mand Inuk. Inuks søster Fia har netop slået op med sin kæreste gennem tre år, Peter, og har forelsket sig i Sara. Ved en fest overværer Inuk, at Fia og Sara kysser. Inuk og Fia har en fælles ven, der hedder Arnaq. Da kapitlet starter, er Inuk rejst til Danmark, efter at Arnaq har videreført en hemmelighed, han har betroet hende: At en grønlandsk (mandlig) politiker har lagt an på ham.

Nogle af de engelsksprogede citater i kapitlet er fra sangen *Home* af Foo Fighters.

Ordforklaringer

Inuk: Navn, betyder menneske

Inatsisartut: det grønlandske parlament

sermitsiaq.ag: Grønlandsk netavis

Vort land, du som er blevet ældgammelt: Reference til teksten fra nationalsangen *Nunarput Utoqqarsuann-goravit* af Henrik Lund

Inuuneq: Det grønlandske ord for liv

Ivik: Bogens femte fortæller (foruden Fia, Arnaq, Sara og Inuk) som er transseksuel og Inuks ven.

Inuugit: lev

Inuunera: mit liv

Debora Hansen Kleist: Olíeventyret

Om forfatteren

Debora Hansen Kleist (f. 1989) er en grønlandsk geolog, forfatter og datalog (studerende). Hun debuterede med novellen *Olíeventyret* i 2015 og har siden udgivet romanen *Sarsuatitat* (da. Livets strøm) i 2024.

Om teksten

Novellen *Olíeventyret* er fra bogen *Allatta! 2040*. Bogen er en samling af ti noveller skrevet af unge grønlandere med et fælles tema: Grønland i 2040. Debora Hansen Kleist har selv oversat sin novelle til dansk.

Allatta! er navnet på en række novellekonkurrencer for unge mennesker mellem 15 og 25 i Grønland som har været afholdt i 2013, 2015, 2018 og 2022. Konkurrencen er et samarbejde mellem Grønlands Forfatterforening, Nordens Institut i Grønland (NAPA) og forlagene Milik Publishing og Arctic Media. Ved hver konkurrence er der blevet valgt 6-10 vindere som har været på skrivecamp og arbejde videre med deres novelle før den er blevet udgivet i en Allatta!-novellesamling. *Allatta! 2040* var den anden udgivelse.

Allatta!-konkurrencerne har affødt flere grønlandske forfattere som Niviaq Korneliussen, Sørine Steenholdt og Pivinnguaq Mørch og Debora Hansen Kleist.

Novellen er et udtryk for de høje forventninger der var til olieudvinding og minedrift i årene efter selvstyrets indførsel i 2009 hvor brugen af sprogene dansk og grønlandsk også var noget der blev debatteret meget. Med selvstyreloven fra 2009 blev grønlandsk gjort til det officielle sprog i Grønland.

Samtidig trækker Kleist også på sin egen uddannelsesmæssige baggrund fra geologi. Hun har selv beskrevet at hun oplever novellen som realistisk i det tilfælde at der bliver fundet olie i Grønland, og beskriver de tre vigtigste temaer for novellen som *“nationalitet, politik og kritisk tænkning”*.

Novellen kræver et grundlæggende kendskab til Nuuks geografi – da der flere gange refereres til bebyggelser på steder hvor der hverken i 2015 eller i dag er bygget, fx en vej tunnel under Nuuk fjorden og en vejforbindelse til byen Maniitsoq.

Ordforklaringer

Hajja: Øv

Akia: fastlandet nord for Nuuk som i dag er ubeboet.
Dansk navn: Nordlandet. I novellen er Akia bebygget med social boligbyggeri og en lufthavn med en tunnel under fjorden ind til Nuuk

Sletten: Navnet på det område i Nuuk hvor boligbyggeriet sletteblokkene (blok 1-10) blev opført i 1960'erne

Nuutoqaq: Navnet på den gamle bydel i Nuuk som i dag er fyldt med små farvede træhuse. Dansk navn: Kolonihavnen. Novellen antyder at Nuutoqaq er både udvidet og moderniseret i forhold til i dag

Blokkene: Her henviser det til sletteblokkene, blok 1-10. Blokke er det man i Grønland kalder det beton-etagebyggeri som blev bygget i flere grønlandske byer i 1960'erne

Nuussuaq: Bydel i Nuuk

Øerne: Fiktiv bydel i Nuuk. Forfatteren antyder at de mindre øer ud for Nuuk er bebygget.

Qinngorput: Bydel i Nuuk

Lille Malene: Fjeld i Nuuk. Officielt grønlandsk navn:

Quassussuaq

Sermitsiaq: Fjeld uden for Nuuk - fjeldet ligger på Sermitsiaq-øen. Forfatteren antyder at denne ø nu er forbundet med fastlandet

Radiofjeldet: Boligområde i Nuuk

Akia Lufthavn: Fiktiv lufthavn på fastlandet Akia. Nuuk lufthavn ligger i dag for foden af fjeldet Quassussuaq. 50.000 mennesker: Befolkningen i Nuuk var på 16.992 mennesker i 2015 da novellen blev udgivet.

Qaa: Kom nu

Bloktilskud: Årligt tilskud fra Danmark til Grønland på omkring 4 mia kr.

Kalaallit Partiiat: Fiktivt parti. Navnet betyder Grøn-lænderpartiet

Asasa: Min elskede

Maniitsoq: By ca. 150 km nord for Nuuk. De to byer er i dag ikke forbundet af en vej.

Ilaa?: ikke sandt?

Autonomi: Ret til selvbestemmelse

Mathias Storch: *Sinnattugaq* (Drømmen)

Om forfatteren

Mathias Storch (1883–1957) var uddannet præst og arbejdede som lærer på seminariet i Nuuk da han skrev bogen *Sinnattugaq* i 1914. Storch var uddannet fra samme seminarium og blev efter sin dimission sendt tre år til Danmark for at læse videre til præst. Storch var oprindeligt fra det nordgrønlandske bosted Manermiut og virkede størstedelen af sin karriere som præst og viceprovst i Ilulissat i Nordgrønland. Storch var en flittig skribent der skrev mange debatindlæg, og i 1930 udgav han den dansksprogede debatbog *Strejflys over Grønland*. Han var kendt for at opfordre sine landsmænd til dygtiggørelse og frigørelse.

Om teksten

Sinnattugaq er Grønlands første roman. Den udkom året efter på dansk ved Knud Rasmussen under titlen *En grønlandsers drøm*. *Sinnattugaq* er en samfundskritisk skildring af Grønland hvor Storch både langer ud efter danskernes styre og grønlandernes adfærd. I bogens sidste kapitel falder hovedpersonen Pavia i søvn og befinder sig pludselig i Nuuk i år 2105.

Ordforklaringer

Hjortetakken: det danske navn for et af tre fjelde ved Nuuk, som byen er kendt for. Officielt grønlandsk navn: Kingittorsuaq

Store Malene: det danske navn for et af tre fjelde ved Nuuk, som byen er kendt for. Officielt grønlandsk navn: Ukkusissat

Sadlen: det danske navn for et af tre fjelde ved Nuuk, som byen er kendt for. Officielt grønlandsk navn: Sermitsiaq

Cook-øerne: en lille gruppe ubeboede øer ud for Nuuk. Officielt grønlandsk navn: Kitsissut

Nordlandet: fastlandet nord for Nuuk som kan ses fra byen. Officielt grønlandsk navn: Akia

Kangeq: bosted i nærheden af Nuuk. I dag nedlagt
Atuagagdliutit: grønlandsk avis stiftet 1861. Den udkommer stadig den dag i dag og omtales ofte som AG

Foto: John Møller/NKA

Jessie Kleemann: Arkhticós Dolorôs

Om forfatteren

Jessie Kleemann (1959-) er en grønlandsk forfatter og kunstner, som især er kendt for sin performancekunst, hvor hun bruger sin egen krop som materiale. Hendes værker kredser ofte om identitet og kultur med brug af grønlandske symboler og mytiske fortællinger. Hun debuterede først som kunstner med den første store soloudstilling i Nuuk i 1988. I 1997 debuterede hun som forfatter med digtsamlingen *Taallat = Digte = Poems*.

I digtsamlingen *Arkhticós Dolorôs* tager hun også fat på klimaforandringer og det internationale magtspil om Grønland. I sine digte blander hun ofte sprogene grønlandsk, dansk og engelsk.

Kleemann er oprindeligt fra Upernavik i Nordgrønland. Hun er uddannet grafiker og sidenhen skuespiller fra teaterskolen Tuukkaq. Fra 1984 til 1991 var hun leder af Kunstsolen i Nuuk.

Om teksten

Arkhticós Dolorôs er en digtsamling fra 2021. Digtene er uden titler og blander (mindst) tre sprog - ligesom mange grønlandere gør det i deres omgang med verden. I mange tilfælde, men ikke alle, gentages de grønlandske linjer i digtene på dansk og omvendt. Digtsamlingens titel er også en sproglig sammenblanding af det latinske (eller måske er det esperanto): Arktisk smerte, men tilføjet accenter, som tidligere

blev brugt i grønlandsk retstavning. Kleemann har selv forklaret: *“Arkhticós Dolorôs betyder, at vi alle er en del af den, det er min smerte, det er Arktis i smerter, vi er i smerter, den mægtige isbjørn er i smerter lige nu.”*

Ordforklaringer

Issittumi nunap issua: Min jord i Arktis

Tassa uanga issora: Det er min jord

Doloro: betyder smerte på esperanto

Dolorôs: fremtidsform af doloro på esperanto. Betyder også sorgfuld på latin. Accenten ^ blev brugt i den gamle grønlandske retstavning frem til 1973, så ordet er en blanding af flere sprog og stavemåder

Nipisaap immua: Stenbiderens (en fisk) mælk

Arkhticós: Kleemann har selv sammensat dette ord – som betyder arktisk.

Blåklokken: Klokkeblomst, en lille blå blomst der vokser i Grønland

Qaqqap qaavani kumak qarrakoq: Grønlandsk tungebrækker der betyder: “på toppen af fjeldet ligger en knust lus”

Aasiaat: By i Vestgrønland

Manermiut: Nedlagt bosted 16 km sydvest for Aasiaat

Unnuleraangat nillertilaarsimalluni: hen på aftenen bliver det køligt

Qerrunnissaq unnumi imarlu qaffalerpat tinusutut seqinermut saalluni tarrilersumi: når nattefrosten kommer og bølgerne rammer brændingen i en spids, står jeg mod solen, der er på vej væk i horisonten

Nina Kreutzmann Jørgensen: Hun står i norden-

Om forfatteren

Nina Kreutzmann Jørgensen (f. 1977) er i Grønland først og fremmest kendt som sanger. Hun står i nordenvind er hendes debut som forfatter. Hun er uddannet lærer og arbejder som skolekonsulent.

Om teksten

Novellesamlingen *Hun står i nordenvind* er ti noveller om kvinder fra Danmark, Island, Færøerne og Grønland. Hun står i nordenvind er et multikreativt projekt hvor Jørgensen forener musik, lyrik, noveller, billedkunst og videokunst. Novellerne blev udgivet samtidig med musikalbummet *Nina: Hun står i nordenvind* hvor hver sang svarer til en novelle (og en kvinde). Sangenes tekster er gengivet som digte som indledning til hver novelle sammen med et stykke billedkunst med et feminint motiv.

Temaet for novellerne er kvinders hverdagsliv, følelser og relationer. Nina Kreutzmann Jørgensen har forklaret, at hun ikke ville skrive om samfundsproblemer, men i stedet gravede dybt i sig selv og skrev om hverdag, drømme og selverkendelse. Novellerne er skrevet på dansk først da det er Jørgensens modersmål. De er udgivet på grønlandsk under titlen *Avan-*

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.

nersumut sassarpoq.

Ordforklaringer

Kakkaak: Udråbsord. Sikke...

Ilaa?: Ikke sandt?

Qujan: Tak. Forkortelse af ordet 'qujanaq'

Katuaq: navnet på et kulturhus i Nuuk

Kammak: kammerat

Store Malene: Fjeld i Nuuk. Officielt grønlandsk navn:

Quassussuaq

Aataa: bedstefar

Er du i tvivl om hvordan nogle af de grønlandske navne og ord siges, så gå ind på vores udtalebibliotek på:
sumut.dk/da/dagensgroenland/udtaleordbog

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.